

ŞEZERÂT MİN KÛTÛBİN MEFKÛDETİN FÎ'T-TÂRÎH
ya da
'TÂRÎH'TE KAYIP KİTAPLAR'

İhsân Abbâs
Dar'ul-Garb'il-İslâmî, Beyrut 1988, 534 sayfa.

Mehmet Sait TOPRAK*

Tarihin geçmişte kalan şahidleri, kitapların sayfalarıdır. Sayfalar, kendilerini yazarlarının yahut yazarlarının ellerine masumca karalamaya, silmeye ve süslemeye (...) bırakırlar. Onların sessiz çılgınlıkları, -çarpıtılsa da yazılanlar-, tarihte ve tarihin içinde 'yazı'nın acı[masız] (!) pençesiyle geleceğe ses verirler. Seslerin tınıları arasında dolaşan okur, o dönemin havasına kaptırır kendini. Çıkarımlarla aslında yazı ile tarihin içindeki metnin; metinle tarihteki anlamı incelemeye ve hakkında yorumlar yapmaya koyulur. Bazen aşırı yorar önündeki cansız yahut can çekişen bedeni. Bazen de, aslında orada olmayan ama olması gerekenleri metin ile zamanı birleştirerek silüetine ulaşır; belki de daha net bir temâşayla seyrederek içine dıştan.

İnsanlığın belleğini taşıyan kitapların, düğümlerin [quipu], nakışların, halı-kilimlerin ve mimarî eserlerin (...) geçmişte, gerçekte oldukları şekil ve mânâlarıyla varolmuş şekilleriyle tam olarak karşımızda durmadıkları [belki de durmamaları gerekmekte ya da duramamakta olmaları] âşikardır.

Yaptığımız araştırmalar sonucu gördüğümüz şu ki; henüz ne tâm anlamıyla kaynak eserler, ne de tâlî nitelikte diyebileceğimiz ikinci el kaynaklar gün yüzüne çıkmıştır. Meçhûller arasında yer alan ve mâlûmlar arasına girmeyi bekleyen binlerce eser, bilim adamlarının samimî gayretlerini beklemektedir. Slogan türünden kitap başlıklarıyla ve boş içerikli yayınlarla meşgul olmak yerine, -çeşmenin başından getirilen bardak bardak bulanık sulara değil-, kaynağa koşmanın ve oradan suyu almanın daha doğru olacağını düşünüyorum. İnşâ güçtür, bu güçlük inşâ esnâsında aslı ya da hakikati nasılsa öyle yakalamada yatmaktadır. Bu, geniş kültür mîrasının temellerini anlamamız açısından önemlidir.

Hadis'e dâir kaynakların ya da Hadis kitaplarının elimizde mevcut olanları yanında kayıp yüzlercesinden bahsetmek mümkündür. Nitekim Üstad: "Allâh'ın son peygamberinin insanlığa bıraktığı kültürel mîras diyebileceğimiz sünnet'in yazıyla tesbiti işi, bizzat O'nun hayatında başlamış ve küçük defterler hâlinde ilk meyvelerini veren bu mubârek faâliyet, birkaç asır sonra binlerce cildi bulan bir

* Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi. E-posta: sait.toprak@deu.edu.tr.

seviyeye ulaşmıştır ki, İslâm kültür dairesi dışında bunun bir benzerini bulabilmek herhalde muhaldir. Meselâ IV./X. asrın Asyalı bir muhaddisi, Neysâbur'lu Mâsercisi'nin (ö.365/975) yüzelli cild tutan 1300 cüzlük Musned-i Kebîr vücûda getirmiş olması (Sem'ânî, XII,36; Nubelâ, XVI,288) bu işin azametini göstermeye yeterlidir. Ne var ki, bugün, binlerce müslüman âlimin on dört asırlık son derece zengin ilmî çalışmaları ismen az çok bilinebiliyorsa da, bunların mevcut olanlarından hiç olmazsa en mühimlerinin baskıları henüz tamamlanabilmiş olmadığı gibi, basılanlarının da ilmî tesbitleri bütünüyle yapılabilmiş değildir. Özellikle İslam dünyasının geleceği bakımından mutlak doldurulması gereken bu boşluk ortada kaldıkça, İslâm adına konuşabilmek pek mümkün olmadığı gibi, İslâmın ilk yıllarına kadar inen kaynakları okumadan, onların muhteviyâtını ilmî ölçüler içinde değerlendirmeden ortaya atılacak her iddiânın, İslâma hizmetten ziyâde, yeni müşkiller doğurması bakımından zararlı olması gâyetle mümkündür. Böyle bir menfi katkıya ortak olmamanın tek yolu, hiç olmazsa yüksek araştırma kurumlarında çalışan her ilim adamının, her türlü peşin hükümden uzak kalarak, kaynakları doğru anlamaya, onlardan **doğru sonuçlar çıkarmaya çalışması ve bunları tanıtmasıdır**¹ şeklindeki sözleriyle bu gerçeğe çok perspektifli bir yönden dikkatleri çekmektedir.

Belki bütün kaynak eserlerin keşfi bir tasavvur ya da bir tahayyül olabilir. Ne var ki, bunun imkânlar nisbetinde yapılması bilimsel etik ve ilmî mes'uliyet açısından zarurîdir. Kapalı laflarla ve mesnedsiz iddiâlarla bir şeyleri örtmek yerine, henüz bir "kenz-i mahfî" gibi apaçık önümüzde duran aslında hiç de gizli olmayan ancak, el atılmayı bekleyen ve himmeti gözleyen bu mîrasın ortaya konulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Muhammed Hamîdullah "...Doğrusunu söylemek lâzım gelirse bu çalışmanın sonu asla gelmeyecektir. Çünkü bizim günümüze kadar basılmış yahut bize kadar gelmiş el yazmalarının sonu alındıktan sonra hiç şüphe yok ki yeni çalışmalar intişâr edecektir. Lâkin, sonradan gelenlerin, bizât kendi düşüncelerini ortaya koymadan evvel, kendilerinden evvel gelenlerin ne düşündüklerini bilmek gibi bir kazançları olacaktır" der².

Bu anlamda, başlıktaki adla bir kitabın tanıtılmasının yanı sıra, bu vesîleyle de, bir takım söyleneceklerin de dile getirilmesi hedeflenmiştir. Bir tanıtımdan ziyâde, bu yazıda, kaynak eserlerin tedkiki ve neşri meselesinin önemine vurgu yapılacaktır. Zîrâ, henüz aydınlanmamış pek çok husûs, bu eserlerin gün yüzüne çıkması ve değerlendirilmesine bağlıdır. Tarih içerisinde her zaman soykırımlara benzer nitelikte kitlesel imhâ şeklinde bazı eserlerin ya saklanması ya yasaklanması ya da yok edilmesi veyahut tahrîfi söz konusu olmuştur³.

¹ Mehmet Said Hatiboğlu, *Hadis Tedkikleri*, s. 85-86, Otto Yayınları, Ankara, Nisan 2009; a.mlf., *İslâmî Araştırmalar*, "**Müslüman Âlimlerin Buhârî ve Müslim'e Yönelik Eleştirileri?**", 10 (1997), sayı: 1, s. 1-2.

² Muhammed Hamîdullah, *Muhtasar Hadîs Târîhi ve Sabîfe-i Hemmâm b. Münebbih* (trc. Kemal Kuşçu), s. 11, İstanbul 1967.

³ Muhammed Hamîdullah'ın şu sözleri bu hususun en bâriz dile gelmiş ifâdesidir: "Bize kadar

Kayıp kitaplar üzerine ayrı bir araştırmanın yapılması ve bunun farklı disiplinler açısından öneminin tesbit edilmesi de ayrı bir husustur. Sırası gelmişken, önemli literatür kaynağı olan fihrist, fehrese, berâmic, bernamec, meşyaha ve mu'cem türü eserlerde geçen ve günümüzde kütüphanelerde adlarına bile rastlanamayan eserlerin bir şekilde bir yerde var olduğu-olabileceği ihtimalini taşıdığımızı hüsn-i niyetle ifade etmeliyiz⁴.

“İşte burada, kitapların bahçeleri arasını gizli ve derinliğine gözetleyen kişi: Gerçekten de, bir hazîneye değil çeşit çeşit sayısız hazînenin üzerine kondum, der. Bu kitapların [en önemlisi], İbn Asâkir'in *Târîhu Dimâşk*'i ve İbnü'l-'Adîm'in *Buğyetu't-Taleb*'idir. Bu ikinci kitapla, uzun yıllar hembâl oldum. Her defasında, şaşkınlıkla hâlâ yeni şeyler keşfettim onda. Şüphesiz, bu da, Kemâleddin İbnü'l-'Adîm'in nâdir bir kütüphanenin sâhibi, ilme karşı bırslı, hattı güzel ve ilâveten Haleb sevgisiyle kalbi dolu olan biri olmasından olsa gerek... Bu kitap üzerinde çeşitli çalışmalar yaptım. Kitabın en can alıcı yanı, kaynakların fazlalığı ve bunların çoğunun da nâdir olmasıdır... İbnü'l-'Adîm, eserinde onlarca kaynak kullanmıştır. Ne var ki, ben bu kaynaklardan tarih ve edebiyatla ilgili olan otuzuyla ancak ilgilenebildim...” der, İhsân Abbâs eserinin mukaddimesinde.

O, İbn 'Adîm'in eserinin kaynaklarını şöyle sıralar: 1- Ebû Mûsâ Hârûn b. Muhammed b. İshâk el-'Abbâsî, 2- Hüseyin b. Ca'fer en-Nisâbe'nin *Kitâbü'l-Mu'akkabîn min Veledi'l-Hasan ve'l-Hüseyin*, 3- Kadı Ebû Tâhir Sâlih b. el-Hâşimî'nin hattıyla istinsâh edilmiş *Ensâbu Benî Sâlih b. 'Alî*, 4- Şerîf Ebû'l-Ganâim 'Abdullah b. Hasan b. Muhammed ez-Zeydî'nin *el-Mücerred fî'n-Neseb*, 5- Yine Şerîf Ebû'l-Ganâim 'Abdullah b. Hasan b. Muhammed ez-Zeydî'nin *Nüzhbetü'l-Uyûni'l-Müstâkîn fî'n-Neseb*, 6- Muhammed b. Es'ad el-Cevânî'nin *el-Munşfu'n-Nefs fî Nesebi Benî İdrîs*, 7- Yine Muhammed b. Es'ad el-Cevânî'nin *Nüzhbetü'l-Kalbi'l-Mu'annâ fî Nesebi Benî'l-Mühennâ*, 8- ve yine Muhammed b. Es'ad el-Cevânî'nin *el-Cevheru'l-Meknûn*, 9- Ebû'l-Hüseyin Muhammed b. el-Kâsım et-Temîmî'nin *el-Kar' ve's-Şecer fî'n-Neseb*, 10- Muhammed b. Hamd b. 'Abdullah el-Esedî'nin *Dîvânü'l-'Arab ve Cevheretü'l-Edeb ve İzâbu'n-Neseb*, 11- Ebû'l- Münzir 'Alî b. el-Hüseyin b. Tarîf en-Nisâbe: *Meşceretü Veledi'l-Abbâs*, 12- Ebû'l-Hasan 'Alî b. Muhammed el-'Alevî (İbn'us-Sûfî)'nin *el-Kitâbü'l-Mecâdî fî Ensâbi't-Tâlibîn*.

Görüldüğü gibi, yukarıda sayılan on iki eser bir tek disipline

pek az şeyin intikâl etmesine üzülmemek mümkün değildir, fakat bunun için de Allah'ın lutf u inâyetinden ümidi kesmek lâzım gelmez. Bir talihsizlik olan iç harplerimizde, gerekeni yapmak hususundaki ihmâlimiz dolayısıyla bugün, aradıklarımızın bütün izlerini kaybetmiş bulunuyoruz. Bununla beraber Cenâb-ı Hakk'ın tükenmez lütuf ve inâyetiyle şurada burada paha biçilmez hazineler keşfediliyor...” (Bkz. *Mubtasar Hadîs Târîhi ve Sahîfe-i Hemmâm b. Münebbih* (trc. Kemal Kuşçu), s. 9-10.

⁴ Mu'cem ve Meşyahalar hakkında bilgi için bkz. Mahmut Taşkın, *Meşyaha Türü Eserlerin Ortaya Çıkışı ve Taberânî'nin el-Mu'cem'üs-Sağîr'i*, İzmir 2003 (D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, basılmamış Yüksek Lisans tezi. Danışman: Prof. Dr. Ali YARDIM). Ayrıca bkz. Selahaddin el-Müneccid (çev. Mehmet Sait Toprak), *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, “*Endülüs'teki Ulemâ Benameclerine Dâir Kitaplar*”, XX (2004), ss.201-236.

hasredilmiştir. Daha araştırmaya konu edilmeyen, diğer bilim dallarına ait nice eser, henüz araştırmalara bile konu edilmemiştir. Yazar, tarihin derinliklerinde kaybolup giden pek çok eserin olduğunu ve bu eserlerden bazılarının sâdece metninin bâzı eserler arasında bize ulaştığını söyler⁵. Bu eserde metnini verdiği eserlerin dışında daha pek çok eserin aynı tarzda ortaya konabileceğini ifâde ederek, bu eserlerden şunları zikreder: Târih'ul-Fergânî, Târihu Sâbit b. Sinân, Târih'us-Süleyl b. Ahmed b. İsa ve bu eserin muhtasarı olan eş-Şimşâtî'nin Muhtasar'ı, Ebû İshâk İbn'ül-Habîb es-Sakatî'nin derlediği Târih'i, Ömer b. Muhammed b. 'Abdullah el-'Alîmî'nin Târih'i, Hamdân b. 'Abdurrahîm el-Esâribî'nin Târih'i, Ebû Ali el-Hasan b. Ali b. el-Fazl er-Râzî'nin derlediği Târih'i, Yahyâ b. Ali b. Abdüllatîf b. Zürayk'ın Târih'i, Ebû'l-Hüseyin Muhammed b. el-'Abbâs b. Muhammed b. el-Hasan el-Kettânî ed-Dımaşki'nin et-Târih'ul-Muhadedd'i ve daha niceisi.

Kitabın İçindekiler kısmını vermenin, eserin ehemmiyetini daha net ortaya koyacağı düşüncesindeyiz:

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5-8
1. Ebû Ca'fer 'Ömer b. el-Ezraq el-Kirmânî: Ahbârü'l-Berâmike	9-17
2-3-4. [2]Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Ezher: Kitâbü'l-Ahdâs; [3]Muhammed b. Ebî'l-Ezher: Târih; [4]İbn Ebî'l-Ezher ve el-Qutrublî: Târih.....	19-36
5. Ebû 'Amr Osman b. 'Abdullah et-Tarsûsî: Siyerü's-Süğûr	37-48
6. Muhammed b. 'Alî et-Tennûhî el-Halebî: Târihu'l-'Azîmî	49-76
7. İbnü's-Simsânî: el-İstizhâr fî't-Târih 'alâ's-Sühûr	77-80
9. Hemmâm b. el-Fazl et-Tennûhî el-Ma'arrî: Târih	
8. Muhammed b. Abdülmelik el-Hemezânî: 'Unvânu's-Siyer fî Mehâsini Ehli'l-Bedv ve'l-Hadar	81-90
9. Hemmâm b. el-Fazl et-Tennûhî el-Ma'arrî: Târih Benü Munkiz'in Oluşturduğu Tarihler	91-109 111-142
10. Üsâme b. Münkiz: Ezhâru'l-Enhâr	115-118
11. Münkiz b. Mürşid: Zeyl 'alâ Târihi Hemmâm b. Fazl	119-123
12. Târihun cem'ahâ 'Ali b. Mürşid	125-138

⁵ Hadîs ilimleri açısından eğer konu ele alınırsa, bu durum daha farklı ve bir o kadar da ilginç manzara çizecektir. Zirâ, cüzler hâlinde henüz neşr edilmemiş onlarca belki yüzlerce hadîs eseri vardır. Bunlar, kataloglarda kimileri "mechûl" ya da "anonim" olarak kaydedilerek içindekilerden habersiz bir şekilde kütüphâne raflarında durmaktadırlar. Gerçek şu ki, kataloglar tam anlamıyla bir eserin künyesini tesbite kâfi bilgi sunamamaktadırlar. Bu da, tabii bir durumdur. Bizim, bibliyografik incelemelerimizde sürekli "mechûl" Türkçe ifâdeyle "yazarı bilinmemektedir" başlığıyla karşılaştığımız pek çok eser, hâlâ bilinir hâle getirilememiştir. Uzun bir makâlede ele almayı plânladığımız bu "mechûller"i liste hâlinde vermeyi ilim âlemi açısından zarûrî bir borç biliriz. Bunun ilk aşamasını, Müessesetü Âli'l-Beyt'in üç cild hâlinde yayınladığı ve bu üç cildin tamamını Hadîs ilimlerine ayırdığı "*el-Fibrisi's-Şâmil li't-Türâsi'l-'Arabîyyi'l-İslâmî el-Mabtûi : el-Hadîsü'n-Nebeviyyü's-Şerîf ve 'Ulûmuhu ve Ricâluhu*" adlı muhtasar bir katalog tarzında hazırlanan eser üzerinde yapmayı uygun gördük.

13. Mürhif b. Üsâme: Müdrec	139-142
14. İbnu’d-Dahhân el-Bağdâdî: Muhtasar Târih	143-148
15. Ebû Gâlib Abdilvâhid b. Mes’ûd: Zeyl ‘alâ Muhtasari Târihi’t-Taberî	149-159
16. ’Ömer b. el-Hidr: Hilyetü’s-Sırriyîn min Havâssi’d-Denisirriyîn	161-166
17. İbn Selâme el-Harrânî: Târihu Harrân	167-174
18. Nâsihuddîn el-Hanbelî: el-İstis’âd bi-men lakiytühû min sâlihiyyi’l-’ibâd	175-205
19. Sîretü Ahmed b. Tûlûn,	
20. Sîretü Hamâreveyh,	
21. İbn Zûlâq: Sîretü Muhammed b. Tagac el-Ihşid.....	207-280
22. Zerrâd ed-Deylemî: Sîretü Seyfî’d-Devle[t]	281-284
23. İbn Nasr el-Kâtib: Kitâbü’l-Mufâvâze	287-324
24. Garsu’n-Ni’me[tî] Muhammed b. Hilâl: Kitâbü’r-Rebî’	325-350
25. Kemâlüddîn İbnü’l-Mühennâ: Nüzhetü’n-Nâzir	351-357
26. Cüz’ün fihi Merâsî benî’l-Mühezzeb el-Ma’arriyîn	359-369
27. Cüz’ün cümü’a fihi mâ rüsiye bihi Ebû’l-’Alâ el-Ma’arrî	371-380
28. Ebû’l-Hasan eş-Şimşatî: Kitâbü’d-Dîre[tî]	381-387
29. ‘İmâd el-İsfehânî: Zeylü’l-Ĥarîde[tî] ve Seylü’l-Cerîde[tî]	389-401
30. es-Sûlî: Kitâbü’l-Evrâq	403-427
MÛLHAQÂT (EKLER)	
Mukaddime	431
Târihu İbni’l-Ezher	433-435
Siyerü’s-Şügûr	437-459
Târihu ‘Alî b. Mürşid “el-Bidâye[t] ve’n-Nihâye[t]”	461-463
Garsu’n-Ni’me[tî]: Kitâbü’r-Rebî’	469-471
GENEL İNDEKSLER	
Şahıs Adları İndeksi	475-499
Topluluk [Cemâat] Adları İndeksi	501-504
Yer Adları İndeksi	505-514
Kâfiyeler [Şiir] İndeksi	515-520
Kitap Adları İndeksi	521-522
Medenî Toplumlara Ait Kavramlar İndeksi	523-524
Kronolojik Olarak Tarihlendirilmiş Yıllar İndeksi	525-527
[Mevcut] Kitabın İçindekiler Kısmı	533-534

محتويات الكتاب

- مقدمة ٨ - ٥
- ١ - أخبار البرامكة لأبي جعفر عمر بن الأزرق الكرمانى ٩ - ١٧
- ٢ - ٣ - ٤ - كتاب الأحداث لأبي جعفر محمد بن الأزهر
وتاريخ محمد بن أبي الأزهر
- ١٩ - ٣٦ وتاريخ ابن أبي الأزهر والقطريلى
- ٥ - سير الثغور لأبي عمرو عثمان بن عبد الله الطرسوسى ٣٧ - ٤٨
- ٦ - تاريخ العظيمى محمد بن علي التنوخى الحلبى ٤٩ - ٧٦
- ٧ - الاستظهار فى التاريخ على الشهرور لابن السمنانى ٧٧ - ٨٠
- ٨ - عنوان السير فى محاسن أهل البدو والحضر لمحمد بن عبد الملك
الهمذانى ٨١ - ٩٠
- ٩ - تاريخ همام بن الفضل التنوخى المعري ٩١ - ١٠٩
- ١٠ ، ١١ ، ١٢ ، ١٣ - تواريخ صنعها بنو منقذ ١١١ - ١٤٢
- أزهار الأنهار لأسامة بن منقذ ١١٥ - ١١٨
- ذيل على تاريخ همام بن الفضل لمنقذ بن مرشد ١١٩ - ١٢٣
- تاريخ جمعه على بن مرشد ١٢٥ - ١٣٨
- مدرج للمرهف بن أسامة ١٣٩ - ١٤٢
- ١٤ - تاريخ مختصر عمله ابن الدهان البغدادى ١٤٣ - ١٤٨
- ١٥ - ذيل على مختصر تاريخ الطبرى لأبي غالب عبد الواحد بن مسعود ١٤٩ - ١٥٩
- ١٦ - حلية السريين من خواص الدنيسريين لعمر بن الخضر ١٦١ - ١٦٦
- ١٧ - تاريخ حران لابن سلامة الحرانى ١٦٧ - ١٧٤
- ١٨ - الاستسعاد بمن لقيته من صالحى العباد لناصح الدين الحنبلى ١٧٥ - ٢٠٥
- ١٩ ، ٢٠ ، ٢١ - سيرة أحمد بن طولون
سيرة خمارويه
- ٢٠٧ - ٢٨٠ سيرة محمد بن طغج الإخشيد لابن زولاق

- ۲۲ - سيرة سيف الدولة للزراد الديلمي ۲۸۱ - ۱۸۴
 ۲۳ - كتاب المفاوضة لابن نصر الكاتب ۲۸۷ - ۳۲۴
 ۲۴ - كتاب الربيع لغرس النعمة محمد بن هلال ۳۲۵ - ۳۵۰
 ۲۵ - نزهة الناظر لكمال الدين ابن المهنا ۳۵۱ - ۳۵۷
 ۲۶ - جزء فيه مرثي بني المهذب المعريين ۳۵۹ - ۳۶۹
 ۲۷ - جزء جمع فيه ما رثي به أبو العلاء المعري ۳۷۱ - ۳۸۰
 ۲۸ - كتاب الديرة لأبي الحسن انشمشاطي ۳۸۱ - ۳۸۷
 ۲۹ - ذيل الخريدة وسيل الجريدة لعماد الأصفهاني ۳۸۹ - ۴۰۱
 ۳۰ - كتاب الأوراق للمصولي ۴۰۳ - ۴۲۷

ملحقات

- مقدمة ۴۳۱
 تاريخ ابن الأزر ۴۳۳ - ۴۳۵
 سير الثغور ۴۳۷ - ۴۵۹
 تاريخ همام بن الفضل ۴۶۱ - ۴۶۳
 تاريخ علي بن مرشد «البداية والنهاية» ۴۶۵ - ۴۶۸
 كتاب الربيع لغرس النعمة ۴۶۹ - ۴۷۱
 الفهارس العامة:
 ۱ - فهرس الأعلام ۴۷۵ - ۴۹۹
 ۲ - فهرس الجماعات ۵۰۱ - ۵۰۴
 ۳ - فهرس الأماكن ۵۰۵ - ۵۱۴
 ۴ - فهرس القوافي ۵۱۵ - ۵۲۰
 ۵ - فهرس الكتب ۵۲۱ - ۵۲۲
 ۶ - فهرس الحضارة ۵۲۳ - ۵۲۴
 ۷ - فهرس السنوات المؤرخة ۵۲۵ - ۵۲۷
 ۸ - ثبت المصادر والمراجع ۵۲۹ - ۵۳۳
 محتويات الكتاب ۵۳۵ - ۵۳۶

Değerlendirme

Abbâs'ın 1988'lerde biyografisi hakkında bilgi bulamadığını [s. 11] söylediği Ebû Ca'fer 'Ömer b. el-Ezraq el-Kirmânî'nin Ahbârü'l-Berâmike adlı eseri, 2006 yılında Iraklı araştırmacı Celil 'Atiyye tarafından İstanbul Fatih Kütüphanesi'ndeki nâdir (unique) bir yazmaya dayanarak Beyrut'ta Dâru't-Talî'a yayınları içinde neşredilmesi ve Arapça'ya tercüme edilmesi son derece

sevindirici iken, eserin müellifinin meçhûl olduğunun ve henüz müellifi hakkında bilgi olmadığının söylenmesi onun kadar üzücüdür⁶. Zirâ, eserin Kirmânî'ye âit olup olmadığı İhsan Abb's'ın tespitleri göz önünde bulundurularak Bermekîler üzerine yazılan kitapların hangileri ve kime âit oldukları daha net bir hâle gelebilirdi.

Yukarıda verilen ilk örnekten hareketle, Bermekîler hakkında neşredilen eserlerin ve müelliflerinin henüz yeteri kadar biyo-bibliyografik bir incelemesinin yapılmadığı kanaatine ulaşmak muhtemel gözükmektedir.

İhsan Abbâs, kitabının amacını: “Bu kitap, çoğu kayıp hükmünde olan 30 kadar eserin sunulmasını değil sadece, aynı zamanda araştırmacıların gönlüne define mâhiyetinde kimi şeyler de sunmaktır” şeklinde özetlemektedir. O, ulaştığı eserlerden hareketle çıkardığı karînelerle bazı kayıp hükmünü almış eserlere, diğer araştırmacıların gayretleri sayesinde belki ulaşabileceği umidini taşımaktadır. Özellikle Tarih ilmi sahasında pek çok keşfedilmeyi bekleyen kıymetli eserin keşfedilmeyi beklediğini söyler.

Daha sonra yazar önemli şu iki sonuca ulaşır: 1. Daha pek çok önemli eserin kaybolduğu ya da henüz bir yerlerde saklı olarak durduğu. 2. Neşredilen kimi kitaplarda bir takım eksikliklerin olduğu.

⁶ eş-Şarqu'l-Awsat'ın verdiği bilgileri olduğu gibi buraya almanın faydalı olacağı kanısındayım:[<http://www.aawsat.com/details.asp?section=19&article=364657&issueno=10039>] ve diğeri [<http://www.islammemo.cc/2006/05/24/6355.html>] .

[صدر حديثاً «أخبار البرامكة» لمؤلف مجهول من القرن الرابع الهجري/ العاشر الميلادي بتحقيق الباحث العراقي خليل العطية عن مخطوطة وحيدة عشر عليها في مكتبة فاتيح باستانبول. الكتاب صدر عن دار الطليعة في بيروت ووقع في

٢٦٣ صفحة وبنو برمك أسرة فارسية محوسية الأصل.]